

жмурыцца маланка; быстрыня міргае вокам; навальніца пазяхнула, вывіхнула сківіцу. Метафара Р. Барадуліна грунтуецца і на пераносе асаблівасцей фізіялагічных працэсаў чалавека на з’явы прыроды, на так званым яе “ачалавечванні”: дыхаюць хвалі, стогне лёд, лёд закрэктаў і інш. Акрамя таго, у барадулінскім паэтычным радку з’явам прыроды могуць надавацца і пэўныя чалавечыя дзеянні і ўласцівасці: пальмы мелюць сонца; Пярун вайстрыў маланак стрэлы; снег тчэ змрок; лета дасушвае сена і інш. У дадзеную групу ўваходзяць таксама вобразна-асацыятыўныя лексічныя адзінкі, якія служаць для характарыстыкі прылад і відаў працы, з даўніх часоў уласцівых нашаму народу: кнігу ворыва гарталі, загінае свой палец серп і інш. Гэтыя метафарычныя вобразы вельмі ярка адлюстроўваюць нацыянальна-культурную спецыфіку жыцця і дзейнасці спрадвечных жыхароў Беларусі. Даволі часта паэт праводзіць паралелі паміж рознымі з’явамі рэчаіснасці і жывёльнага свету: мора бераг ліжа; пасвіцца прыцемак; туман фыркае; нерастуюць ільдзінкі і інш.

Асобна варта сказаць пра лексемы-метафары, семантычна звязаныя з агнём як з’явай нежывой прыроды. Увогуле ў творчасці Р. Барадуліна даволі шырока прадстаўлены “вогненныя” вобразы (агонь, бліскавіца, маланка і інш.). Адметнай рысай барадулінскіх “вогненных” метафар з’яўляецца тое, што ў пераважнай большасці яны ўжываюцца для характарыстыкі процілеглай стыхіі – вады: палаюць вогнішчы азёр; пальхае блакіт азёр. Названыя лексемы ўжываюцца і для характарыстыкі непасрэдна агню ці для адлюстравання якасцей нябесных аб’ектаў, напрыклад: жар сузорыцца; цепліцца вуголлем Млечны Шлях.

Часам пісьменнікам не хапае моўных сродкаў для таго, каб перадаць нейкую з’яву ці прыкмету так, як яны яе ўяўляюць. У такім выпадку яны звяртаюцца да ўласнай словатворчасці на аснове ўжо агульнавядомых слоў. Так, Р. Барадулін, які лічыцца ў беларускай літаратуры “каралём метафары” (выраз А.Э. Сабуць), стварыў “цэлую галерэю” трапных і яркіх індывідуальна-аўтарскіх метафар, да ліку якіх можна аднесці наступныя: Полацк весніцца; чмялее луг; вачэе мудрасць; счубацеў хмель; бярозы шурпацца і інш.

Вывады. Такім чынам, барадулінскія метафары – гэта і агульнамоўныя, і індывідуальна-аўтарскія адзінкі, якія даволі трапна і семантычна ёміста адлюстроўваюць асаблівасці светабачання паэта, яго адносіны да тых ці іншых з’яў рэчаіснасці і выяўляюць багацце і шматграннасць яго мастацкага таленту.

Літаратура:

1. Барадулін, Р. Выбраныя творы / Р. Барадулін; уклад., прадм., камент. М. Скоблы. – Мінск: Кнігазбор, 2008. – 600 с.
2. Барадулін, Р. Міласэрнасць плахі: Кн. Паэзіі / Р. Барадулін. – Мінск.: Маст. літ., 1992. – 302 с.

БЕЛАРУСКАЯ І РУСКАЯ СЕЦІРАТУРА: ПАРАЎНАЛЬНЫ АСПЕКТ

Новік Г.Ю.,

студэнтка 4 курса УА «ГДУ імя Ф. Скарыны», г. Гомель, Рэспубліка Беларусь

Навуковы кіраўнік – Браздзіхіна А.В., канд.філал. навук, дацэнт

Для мастацкай практыкі сеціратуры характэрныя такія асаблівасці, як гіпертэкстуальнасць, інтэрактыўнасць, адкрытасць і незавершанасць, мультымедычнасць, правакацыйнасць, стылізацыя, змена пазіцый аўтара і чытача і інш. Аднак варта заўважыць, што часам не ўсе з пералічаных адметнасцяў рэалізуюцца ў байнэце ў поўнай ступені. Для высьвятлення прычынаў гэтага, выкарыстоўваючы параўнальна-тыпалагічны, культурна-гістарычны і дэскрыптыўны метады даследавання, разгледзім адметнасці айчынай сеціратуры ў параўнанні з яе аналагам, які належыць тэрыторыі бліжняга замежжа (Расія).

Айчынная сеціратура бярэ свой пачатак прыблізна з пачатку 2000-га года. Адною з першых віртуальных пляцовак для літаратурных эксперыментаў стаў інтэрнэт-партал litara.net, заснаваны ў 2003 годзе. На думку А. Бізязвай, ён дазволіў “мадэляваць незвычайныя мастацкія ўмовы існавання, правяраць канцэптуальныя ідэі на сенсацыйнасць і праводзіць своеасаблівы брэйнстормінг сярод наяўных удзельнікаў гутаркі” [1]. У Расіі першыя сайты падобнай накіраванасці ўзніклі ў 1991-93 гг. Літаратурны конкурс “Цянёты”, які праводзіцца з 1996 г., паводле слушнай заўвагі А. Каракоўскага, змог “не толькі аб’яднаць большасць Інтэрнэт-рэсурсаў, прысвечаных літаратуры, але і прыцягнуць да работы конкурсу і рэальную літаратуру” [2]. Стварэнне такіх рэсурсаў, як “Сеціўная славеснасць” (netslova.ru) і “Вавілон” (vavilon.ru) паспрыяла станаўленню тэарэтычных асноваў рускай сеціратуры і стала яркім сведчаннем яе структурызацыі. Калі руская Інтэрнэт-прастора прапаноўвае чытачу сеціратуру як стала існуючую з’яву з яе творамі, тэорыяй, маніфэстамі і палемікай вакол усяго гэтага, то беларускі сеціратурны сегмент адметны сваім нявызначаным станам. Тэарэтыкамі беларускамоўныя літаратурныя віртуальныя пляцоўкі характарызуюцца збольшага без прывязкі іх да сеціратуры як віду ці формы мастацтва (Л. Алейнік “Неабсяжная прастора

livejournal”, М. Аляшкевіч “Пакаленне Ву: Беларуская літаратура ў Інтэрнэце”) або ўвага звяртаецца на асобныя аспекты яе існавання (І. Шаўлякова “Культурны двубой, або Сеціратура = літаратура?”).

Падабенства ў форме праяўлення абедзвюх сеціратур і адрозненне ў ступені развіцця можна прадэманстраваць на жанравым узроўні.

Сегмент Сеціва бліжняга замежжа прапануе карыстальнікам вялікую колькасць пляцовак для гульні, а таксама мноства формаў для яе здзяйснення. Руская Інтэрнэт-літаратура прадстаўляе для калектыўнай творчасці такія жанры, як раман, хоку, бурымэ, рэнга і іншыя. З гэтай мэтай былі створаны адмысловыя сайты (некаторыя нават з функцыямі падказкі рыфмаў – для тых, хто прагне ствараць, але здольнасцяў паэта не мае). З цягам часу ў сацыяльных сетках (пераважна vk.com) з’явіліся новыя, больш дэмакратычныя, жанры – так званыя перашкі, парашкі і нефарматкі. Захапленне ж літаратурнымі гульнямі ў беларускім сегменце сеціратуры вылілася ў калектыўнае стварэнне лімэрыкаў, хоку і жахалак на форумах litara.net, “баладак-аладак” (беларускамоўнага аналогу “перашкоў”) на абсягах vk.com. У айчынным Інтэрнэт-прасторы ёсць і такія дробныя літаратурныя жанры, якія на сённяшні дзень не займелі папулярнасці і не сталі асновай для шматаўтарных гульняў, аднак маюць для гэтага патэнцыял. Сярод іх чымсікі, маскалікі, кірмашыкі, танечкі, якія сваім вынаходніцтвам ці далейшым развіццём абавязаныя С. Балахонаву і ў будучыні могуць займаць шырокую распаўсюджанасць.

Беларуская мастацкая Інтэрнэт-прастора, у параўнанні з расійскай, адметная сваёй сеціратарацэнтрычнасцю: большасць спасылак скіроўваюць чытача на старонкі блогераў, іх творы, абвесткі пра імпрэзы і праекты з іх удзелам. Гэта надае айчынным сеціратуры эфект замкнёнасці, паколькі ў працэсе віртуальнай камунікацыі ўдзельнічае абмежаванае кола творцаў, якія тыражуюць на ўсіх дасяжных ім Інтэрнэт-пляцоўках допісы ідэнтычнага, аднолькавага зместу.

Калі літаратурны сегмент рускай Інтэрнэт-прасторы можа пазіцыянаваць сябе як сукупнасць вялікіх і малых віртуальных літаб’яднанняў (дзякуючы маніфестам, ідэйнай спаянасці і імкненню супольна паўплываць на літпрацэс), то беларуская сеціратура проста яднае аўтараў, незалежна ад ступені таленту кожнага, поглядаў і схільнасцяў. Таму мэтазгодна лічыць, што яна свайго росквіту па тых ці інакшых прычынах яшчэ не дасягнула і некаторы час будзе прэваліраваць літаратура традыцыйнага кшталту – папяровая.

Такім чынам, асноўнымі адметнасцямі беларускай віртуальнай літаратуры можна лічыць сеціратарацэнтрычнасць; замкнёнасць; умацненне індывідуальнага пачатку як вынік паслабленасці характэрнай для рускай сеціратуры калектыўнай творчасці, якая ў абмежаванай форме выяўляецца толькі ў блогах пісьменнікаў; схільнасць да лаканічных, мініяцюрных жанраў; адсутнасць тэарэтычнай абгрунтаванасці феномена сеціратуры.

Літаратура:

1. Бізыева, А. Літаратурныя паводзіны ў Інтэрнэце [Электронны рэсурс] / А. Бізыева. – Рэжым доступу: <http://litara.net/doc/pavodziny/print>. – Дата доступу: 04.03.2012.
2. Караковский, А. История и практика сетевой литературы [Электронный ресурс] / А. Караковский. – Режим доступа: <http://netslova.ru/karakovski/rulinet.html>. – Дата доступа: 13.05.2012.

НАРУШЕНИЯ ГРАММАТИЧЕСКИХ НОРМ В УСТНОЙ ПУБЛИЧНОЙ РЕЧИ

Новикова Л.П.,

аспирант 1 курса УО «ВГУ им. П.М. Машерова», г. Витебск, Республика Беларусь

Научный руководитель – Лукашанец А.А., доктор филол. наук, профессор

Введение. Вопрос о лингвистической сущности устной публичной речи (УПР) является одним из широко обсуждаемых в лингвистике.

Понимая под УПР «устную спонтанную монологическую речь публичного назначения и общественно значимой ориентации», О. А. Лаптева отмечает, что этот тип литературной речи представляет особый интерес для исследования по причине своего «гибридного характера: в нём пересекаются особенности спонтанной устной и книжно-письменной речи» [3, 58]. По её мнению, основные характеристики УПР определяются её устностью, что позволяет «объединить бытовую и публичную речь в пределах устно-разговорной разновидности современного русского литературного языка» [4, 33].

По мнению Е.А. Земской и Е. Н. Ширяева, литературная РР противопоставляется КЛЯ «на основании трёх экстралингвистических бинарных признаков: 1) неофициальность / официальность обстановки; 2) спонтанность / подготовленность коммуникативного акта; 3) непосредственное участие говорящих в коммуникации / отсутствие прямых контактов между говорящим и слушающим» [1, 61]. Полемизируя с представленной выше точкой зрения, они утверждают, что устная публичная